

Ενότητα 1.

Τι είναι η μετακινούμενη κτηνοτροφία

Μονάδες κατάρτισης

1. Διαφορετικοί τρόποι άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας
2. Η σημασία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας
3. Κοιτάζοντας προς τα πίσω

Για το έργο TRANSFARM, ορίζουμε τη μετακίνηση ζώων ως εποχιακή **μετακίνηση ζώων** σε μεγάλες αποστάσεις. Αν ασκείτε την μετακινούμενη κτηνοτροφία, αν σχεδιάζετε να το κάνετε ή αν ενδιαφέρεστε για την μετακινούμενη κτηνοτροφία, η πρακτική ή το ενδιαφέρον σας αποτελεί μέρος της ευρωπαϊκής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς! Αυτή η εκπαιδευτική ενότητα παρέχει μια εικόνα των διαφορετικών τρόπων άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε μια επιλογή ευρωπαϊκών χωρών. Η ενότητα 1 αφορά τους διάφορους τρόπους διεξαγωγής της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, τη σημασία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας και την ιστορία της.

1. Διαφορετικοί τρόποι άσκησης της μετακινούμενης κτηνοτροφίας

Κινητικότητα

Η κινητικότητα αποτελεί βασικό ζήτημα της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Η μετακίνηση ξεκινά από μια φάρμα όπου τα ζώα συνήθως παραμένουν κατά τη διάρκεια του χειμώνα είτε σε στάβλους είτε σε εξωτερικό χώρο. Την άνοιξη ή το καλοκαίρι, μετακινείται σε βοσκοτόπια σε απόσταση από το αγρόκτημα. Το φθινόπωρο ή το χειμώνα, τα ζώα επιστρέφουν στο αγρόκτημα. Ανάλογα με την απόσταση μεταξύ της φάρμας και των βοσκοτόπων, η διάρκεια της μετακίνησης ποικίλλει. Η Νορβηγίδα γαλακτοπαραγωγός **Katharina Sparstad** χρειάζεται περίπου 2,5 ώρες για να μεταφέρει τα ζώα της στα καλοκαιρινά βοσκοτόπια. Η Ελληνίδα αγρότισσα **Ράνια Δήμου** χρειάζεται περίπου 6 ώρες. Ορισμένοι επαγγελματίες μετακινούν συνεχώς τα ζώα τους κατά τη διάρκεια μέρους ή ολόκληρης της περιόδου βόσκησης. Για παράδειγμα, ο Γάλλος αγρότης Pierre Rujos μετακινεί τα ζώα του μέσα σε 3 εβδομάδες από τη φάρμα του στην πεδιάδα καλλιέργειας σιτηρών της νοτιοδυτικής Γαλλίας στα Πυρηναία.

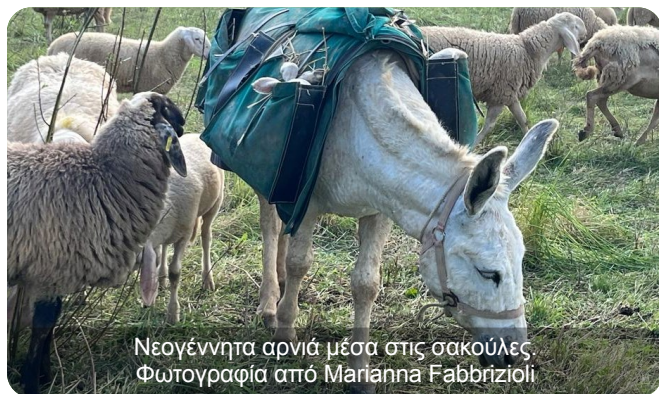

Το αγρόκτημα που ανήκει στον σλοβακικό όμιλο **Salaš Turček Agrotrade Group** μετακινεί συνεχώς τα ζώα του μεταξύ των βοσκοτόπων καθ' όλη τη διάρκεια της βοσκοϊατρικής περιόδου. Με την εισαγωγή των σύγχρονων τρόπων μεταφοράς, ο αριθμός των ζώων που μετακινούνται με τα πόδια μειώθηκε. Η μεταφορά του ζωικού κεφαλαίου με φορτηγάκι ή ρυμουλκούμενο εξοικονομεί χρόνο και μειώνει τον κίνδυνο ατυχημάτων, ωστόσο, προκαλεί επίσης έξοδα για την ενοικίαση οχημάτων και την πληρωμή καυσίμων. Ο Έλληνας αγρότης **Δημήτριος Τσάτσος** μετακινεί το κοπάδι του στα βουνά με οχήματα και με τα πόδια όταν επιστρέφει στο αγρόκτημά του. Με τον τρόπο αυτό, μειώνει τα έξοδα. Η **συνοπτική έκθεση** και οι **εθνικές εκθέσεις** παρέχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μεγάλη ποικιλία προτύπων μετακίνησης.

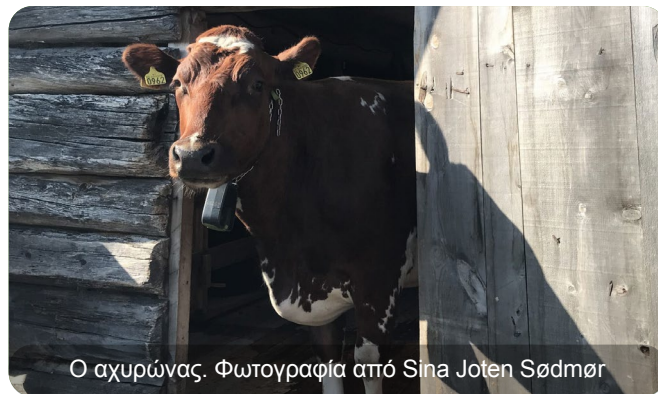
Κτηνοτροφία

Οι πιο συνηθισμένοι τύποι ζώων για μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι τα πρόβατα, οι κατσίκες και τα βοοειδή. Ωστόσο, χρησιμοποιούνται και άλλα είδη ζώων. Για παράδειγμα, άλογα βόσκουν στα **εθνικά πάρκα της Ουγγαρίας** και γαϊδουράκια μεταφέρουν **νεογέννητα αρνιά στην Ιταλία**. Πολλοί επαγγελματίες της μετακινούμενης κτηνοτροφίας χρησιμοποιούν παραδοσιακές τοπικές ή περιφερειακές φυλές λόγω των ιδιαίτερων ιδιοτήτων τους. Για παράδειγμα, η **φυλή προβάτων Taracconnaise** είναι εύρωστη. Η παραδοσιακή φυλή προβάτων **Wallachian** είναι ανθεκτική και μετακινείται εύκολα σε ανώμαλα εδάφη, ενώ το γαλλικό πρόβατο **Lacaune** παράγει περισσότερο γάλα και μπορεί να **αρμэгεται από αρμεκτικά μηχανήματα**. Έτσι, η φυλή και ο τύπος, η ποσότητα και η ποιότητα του προϊόντος (ή των προϊόντων) που μπορεί να παραδώσει ένας επαγγελματίας συνδέονται στενά. Η απόφαση για ένα συγκεκριμένο προϊόν ή μια αλλαγή προϊόντος μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγή φυλών.

Για παράδειγμα, ο Έλληνας αγρότης **Δημήτριος Τσάτσος**, ο οποίος παραδίδει γάλα στη βιομηχανία επεξεργασίας γάλακτος, σχεδιάζει να ανταλλάξει τις τοπικές φυλές αιγοπροβάτων με πιο παραγωγικές φυλές. Ο Νορβηγός αγρότης **Simen Løken** θέλει να δοκιμάσει να μεταποιήσει μέρος του αγελαδινού γάλακτος που παράγει. Ως εκ τούτου, μπορεί να αυξήσει τα κεφάλια των παραδοσιακών βοοειδών **Dola**, των οποίων το γάλα έχει καλές ιδιότητες για την παραγωγή τυριού. Ο αριθμός των ζώων που συμμετέχουν στη μετακίνηση ποικίλλει έντονα. Ορισμένοι επαγγελματίες διατηρούν λίγα ζώα, ενώ άλλοι έχουν αρκετές χιλιάδες. Η Νορβηγίδα γαλακτοπαραγωγός **Sina Joten Søndmør** έχει 3 αγελάδες για άρμεγμα και μερικές νεαρές κατσίκες για παράεα. Ο Έλληνας αγρότης **Ιωάννης Ανθούλης** έχει 3000 πρόβατα, 50 κατσίκες και 200 κεφάλια βοοειδών.

Νεογέννητα αρνιά μέσα στις σακούλες.
Φωτογραφία από Marianna Fabbrioli

Ο αχυρώνας. Φωτογραφία από Sina Joten Søndmør

Κάθετη, οριζόντια και αστική

Βασικά, η μετακίνηση μπορεί να είναι είτε κάθετη είτε οριζόντια. Η κάθετη μετακίνηση σημαίνει ότι τα ζώα μετακινούνται ή μεταφέρονται μεταξύ πεδινών και ορεινών περιοχών. Συνήθως, τα ζώα παραμένουν στα ορεινά ή στα βουνά κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Στα μεγαλύτερα υψόμετρα επικρατούν σκληρότερες κλιματολογικές συνθήκες και παρέχουν βοσκοτόπια μόνο κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού. Ωστόσο, τα ζώα του Αυστριακού αγρότη **Hans Küng**, παραμένουν στα βουνά κατά τη διάρκεια του χειμώνα και του καλοκαιριού, ενώ βόσκουν σε χαμηλότερα υψόμετρα την άνοιξη και το φθινόπωρο. Η οριζόντια μετακίνηση σημαίνει ότι η μετακίνηση των ζώων γίνεται χωρίς σημαντικές αλλαγές στο υψόμετρο. Ο Σλοβάκος αγρότης **Mária Iván Tamáš** εφαρμόζει ένα τέτοιο είδος μετακινούμενης κτηνοτροφίας με το κοπάδι των αιγών του.

Ζώα που βόσκουν στα βουνά. Φωτογραφία: Ιωάννης Δεκόλης

Βοσκότοποι στην κοιλάδα του ρέματος Τουρνα που περιβάλλεται από το οροπέδιο Silica. Φωτογραφία από Martina Slámová

Βοσκότοπος στην οικολογική πανεπιστημιούπολη Saint-Philippe de Meudon. Φωτογραφία: Julie Martin

Η αστική μετακινούμενη κτηνοτροφία κάνει χρήση των βοσκοτόπων σε αστικές και περιαστικές περιοχές. Η γαλλική ένωση *Bergeries en ville* ασκεί την αστική μετακίνηση ζώων στο πολεοδομικό συγκρότημα του Παρισιού. Τα ζώα της βόσκουν, για παράδειγμα, σε δημόσια πάρκα, γκαζόν και αγρανάπαιση. Η κατηγοριοποίηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε κάθετη, οριζόντια και αστική βοηθά στην καλύτερη κατανόηση της ποικιλίας των πρακτικών. Ωστόσο, στην πραγματική ζωή οι πρακτικές μπορεί να εντάσσονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες. Για παράδειγμα, ο ισπανικός συνεταιρισμός *Los Apisquillos* μετακινεί τα ζώα του μεταξύ βοσκοτόπων που βρίσκονται κοντά στο αγρόκτημά του στα βόρεια της Μαδρίτης. Δεδομένου ότι τα ζώα δεν καλύπτουν σημαντικό ύψος, η κίνηση είναι οριζόντια. Ωστόσο, ο συνεταιρισμός μετακομίζει επίσης στο πάρκο Casa de Campo της Μαδρίτης. Η κίνηση αυτή καλύπτει ένα σημαντικό υψόμετρο - κάθετη μετακίνηση - και ο συνεταιρισμός κάνει χρήση των αστικών πόρων βόσκησης - αστική μετακίνηση.

Παρουσία ανθρώπων

Για να θεωρηθεί η μετακίνηση στο πλαίσιο του έργου TRANSFARM, τα ζώα πρέπει να συνοδεύονται από ανθρώπους. Ωστόσο, η έννοια της συνοδείας από ανθρώπους μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πρακτικών. Ένας βοσκός μπορεί να μένει με τα ζώα κυριολεκτικά όλη την ώρα. Για παράδειγμα, το σλοβακικό αγρόκτημα *Milko Ltd.* διαθέτει έναν κτηνοτρόφο πλήρους απασχόλησης. *Ιωάννης Ανθούλης* μεγάλο κοπάδι ζώων βρίσκεται πάντα υπό την αυστηρή επίβλεψη των βοσκών. Η συνεχής μετακίνηση ή ο κίνδυνος επιθέσεων αρπακτικών μπορεί να καταστήσει αναγκαία μια τέτοια μόνιμη επιτήρηση. Το ζωικό κεφάλαιο μπορεί να βρίσκεται υπό επίβλεψη μόνο για ένα μέρος του χρόνου. Για παράδειγμα, *οι* κασίκες της Kathrin Aslakby βόσκουν στα ορεινά βοσκοτόπια χωρίς να συνοδεύονται από βοσκό. Η Kathrin Aslakby αρμέγει τις κασίκες στο εποχιακό αγρόκτημα, επεξεργάζεται το γάλα και φροντίζει τα ζώα. Τέλος, ο κτηνοτρόφος μπορεί να συνοδεύει τα ζώα μόνο όταν αυτά μετακινούνται μεταξύ των περιφραγμένων βοσκοτόπων. Για το πρόγραμμα TRANSFARM, η παραμονή αυτή μαζί με τα ζώα είναι πολύ σύντομη για να θεωρηθεί ότι συνοδεύονται από ανθρώπους. Παρ' όλα αυτά, συμπεριλάβαμε μελέτες περιπτώσεων όπου οι κτηνοτρόφοι παραμένουν μόνο για μικρό χρονικό διάστημα με τα ζώα - για παράδειγμα, στην περίπτωση της *βόσκησης των εθνικών πάρκων στην Ουγγαρία* και της *βόσκησης σε αναχώματα στη Γερμανία*. Αυτές οι περιπτώσιολογικές μελέτες υπογραμμίζουν ότι υπάρχουν ποικίλες πρακτικές και ότι το τι ακριβώς θεωρείται μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι ζήτημα ορισμού.

Καλοκαίρινα βοσκοτόπια στα Hautes-Pyrénées. Φωτογραφία από τον Pierre Pujos.

Ένα κοπάδι πρόβατα με σκύλους φύλακες και έναν βοσκό που συνομιλεί με πολίτες της Μαδρίτης. Φωτογραφία από τον Pablo Resco.

2. Η σημασία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας

Αγαθά και υπηρεσίες

Η Transhumance παρέχει μια σειρά αγαθών και υπηρεσιών. Προϊόντα όπως το γάλα και το κρέας μπορούν να καταναλωθούν άμεσα, να πωληθούν για περαιτέρω επεξεργασία ή να υποβληθούν σε επεξεργασία από επαγγελματίες. Για παράδειγμα, ο Έλληνας αγρότης **Ιωάννης Ανθούλης** πουλάει γάλα στη βιομηχανία μεταποίησης και το μεταποιεί σε τυρί. Προϊόντα όπως η γούνα και το μαλλί απαιτούν πάντα επεξεργασία. Το **γαλλικό Maison de la Transhumance** συνεργάζεται με εργοστάσια στην Ιταλία και τη Γερμανία που επεξεργάζονται μαλλί προβάτου σε ρούχα πεζοπορίας. Το μαλλί ήταν ένα σημαντικό προϊόν στο παρελθόν. Ωστόσο, έχασε την αξία του. Το **ενημερωτικό δελτίο** για το μαλλί προβάτων παρέχει περισσότερες πληροφορίες για το μαλλί και τις πιθανές χρήσεις του. Εκτός από την παραγωγή τροφίμων, η μετακινούμενη κτηνοτροφία διατηρεί βιοποικιλότητα και ελκυστικά τοπία.

Για παράδειγμα, οι κασίκες **Mária Iván Tamás** συμβάλλουν στη διατήρηση του τοπίου ενός εθνικού πάρκου της Σλοβακίας και των προστατευόμενων φυτικών ειδών του. Η βόσκηση των **ουγγρικών εθνικών πάρκων** με αυτόχθονες φυλές εξυπηρετεί την προστασία των βιοποικιολογικών λιβαδιών και τη διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας των παραδοσιακών φυλών. Μια ειδική υπηρεσία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας είναι η πρόληψη πυρκαγιών. Η βόσκηση των ζώων μειώνει την ποσότητα του ξυλώδους φυτικού υλικού, πράγμα που σημαίνει λιγότερη καύσιμη ύλη για πιθανές πυρκαγιές. Τέλος, η μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι πλούσια σε παραδοσιακές γνώσεις σχετικά με τη χρήση των τοπικών πόρων. Η Νορβηγίδα γαλακτοκόμος **Katharina Sparstad** ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να διατηρήσει αυτή τη γνώση ζωντανή και να τη μεταδώσει, για παράδειγμα, σε μαθητές.

Η γαλακτοκόμος. Φωτογραφία από ιδιώτη

Η βόσκηση αιγών μειώνει τους θάμνους. Φωτογραφία από Oliver Post

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για σχολεία. Φωτογραφία από Patrick Fabre

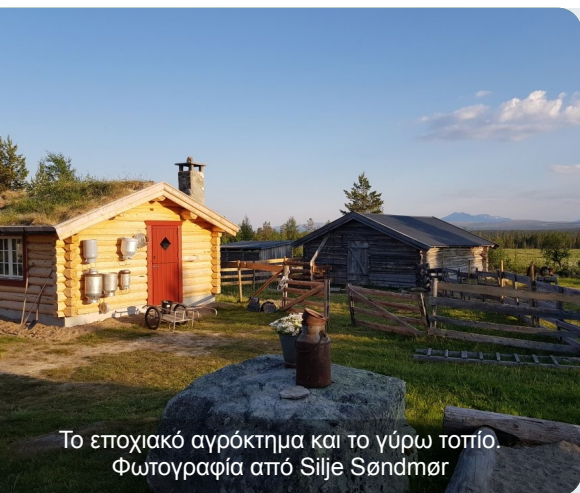
Οι λόγοι των ασκούμενων για να ξεκινήσουν και να συνεχίσουν τη μετακίνηση

Οι λόγοι για τους οποίους οι ασκούμενοι ξεκινούν και συνεχίζουν την μετακίνηση είναι ποικίλοι και ένας ασκούμενος μπορεί να έχει πολλούς λόγους. Η οικονομία είναι ένας λόγος για να ασκείται η μετακινούμενη κτηνοτροφία, όπως, για παράδειγμα, για τον Έλληνα αγρότη **Ιωάννη Δεκόλη**. Ο άλλος αγρότης **Pierre Pujos** μπορεί να ταΐσει το κοπάδι του χωρίς να χρησιμοποιήσει τους πόρους του ή του θερινού βοσκότοπου κατά τη διάρκεια της μετακίνησής του για τρεις εβδομάδες. Οι επαγγελματίες μπορεί να αποκούν εισόδημα από πωλήσεις προϊόντων και υπηρεσιών, προγράμματα υποστήριξης ή μισθό. Οι υψηλές τιμές των βοσκοτόπων κοντά στην εκμετάλλευση μπορεί να είναι ένα άλλο οικονομικό κίνητρο για την άσκηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Για παράδειγμα, ο Γερμανός αγρότης **Herbert Fleck** βόσκει ένα σημαντικό μέρος των νεαρών βοοειδών του στα **βοσκοτόπια του Ιδρύματος Adlegg**. Οι υψηλές τιμές μίσθωσης και η έλλειψη γης στην περιοχή του καθιστούν αναγκαία αυτή τη συνεργασία. Η μετακίνηση απαιτεί βαθιά κατανόηση των φυσικών διεργασιών.

Οι επαγγελματίες μπορούν να παρακινήθούν από το γεγονός ότι ο τρόπος παραγωγής τροφίμων είναι κοντά στη φύση και χρησιμοποιεί τους τοπικούς και περιφερειακούς πόρους. Η πρακτική τους διατηρεί τις παραδόσεις και "ταιριάζει" με το τοπίο. Για παράδειγμα, η Νορβηγίδα γαλακτοκόμος **Kathrin Aslakby** ασχολείται με το πώς μπορεί να χρησιμοποιήσει τους τοπικούς πόρους και να συνδυάσει την παράδοση και την καινοτομία στην πρακτική της. Η διαμόρφωση του τοπίου της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητάς του, αποτελεί κίνητρο και για τους επαγγελματίες. Η μετακινούμενη κτηνοτροφία είναι ένας τρόπος ζωής. Αν και η μετακίνηση είναι σκληρή δουλειά, το γεγονός ότι οι επαγγελματίες τη θεωρούν καλό τρόπο ζωής μπορεί να τους παρακινήσει. Όχι λιγότερο, η εκπαίδευση των επαγγελματιών είναι ένας λόγος για την εξάσκηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Για παράδειγμα, το **Domaine du Merle** είναι ένα κέντρο εκπαίδευσης βοσκών. Ελέγξτε τις άλλες **μελέτες περίπτωσης** για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους λόγους για τους οποίους οι επαγγελματίες αποφάσισαν να ασκήσουν τη μετακινούμενη κτηνοτροφία.

Η βόσκηση στο αλλουβιακό έδαφος και στις παρακείμενες πλαγιές συμβάλλει στη διατήρηση του χαρακτήρα της κοιλάδας του Turňa Creek. Φωτογραφία από Martina Slámová

Το εποχιακό αγρόκτημα και το γύρω τοπίο. Φωτογραφία από Silje Søndmør

Το καλοκαιρινό αγρόκτημα Olestølen και το ορεινό τοπίο. Φωτογραφία από Kerstin Potthoff

3. Κοιτάζοντας προς τα πίσω

Η αρχή

Αρχαιολογικά στοιχεία και ιστορικά έγγραφα δίνουν πληροφορίες για το πότε πρωτοεμφανίστηκε η μετακινούμενη κτηνοτροφία σε διάφορα μέρη της Ευρώπης. Οι πρώιμες εμφανίσεις της μετακινούμενης κτηνοτροφίας ποικίλλουν σε όλη την Ευρώπη. Σε ορισμένες περιοχές, η μετακινούμενη κτηνοτροφία φαίνεται ότι εξελίχθηκε με την εισαγωγή των ζώων κατά τη νεολιθική εποχή. Για παράδειγμα, η ύπαρξη μιας μορφής μετακινούμενης κτηνοτροφίας στις νότιες γαλλικές Άλπεις τεκμηριώθηκε από αρχαιολογικά ευρήματα για το **5000 π.Χ. περίπου**. Λείψανα προβάτων στα υψίπεδα των Νότιων Πυρηνάων, ηλικίας περίπου 7300 ετών, παρέχουν επίσης στοιχεία για την παρουσία των πρώτων ανθρώπων της Νεολιθικής εποχής. Στη Νορβηγία, η εποχιακή γεωργία έχει τεκμηριωθεί για την Εποχή του Σιδήρου (500 π.Χ. - 1050 μ.Χ.), αλλά μπορεί να είχε καθιερωθεί νωρίτερα. Στη Σλοβακία, η μετακινούμενη κτηνοτροφία εισήχθη με τον αποικισμό της Βλαχίας μόλις τη δεκαετία του 1200. Δεν μπορούμε να ρωτήσουμε τους πρώην αγρότες για το πού απέκτησαν τις γνώσεις τους σχετικά με την μετακινούμενη κτηνοτροφία ή τους λόγους για τους οποίους την ασκούσαν. Ίσως η μετακίνηση των ζώων μεταξύ των βοσκοτόπων και η εκτροφή τους ήταν ο "φυσικός" τρόπος άσκησης της κτηνοτροφίας. Ίσως οι βοσκότοποι κοντά στο αγρόκτημα να μην κάλυπταν τις ανάγκες του ζωικού κεφαλαίου καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ίσως κάποιοι βοσκότοποι να μην μπορούν να χρησιμοποιηθούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ίσως το ζωικό κεφάλαιο χρειαζόταν συνεχή επίβλεψη λόγω του κινδύνου επιθέσεων αρπακτικών.

Τάσεις ανάπτυξης

Σε όλη την ιστορία της Ευρώπης η έκταση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας γνώρισε скаμπανεβάσματα. Τα ακόλουθα παραδείγματα περιόδων ανάπτυξης δείχνουν ότι ο χρόνος τους μπορεί να διαφέρει από χώρα σε χώρα. Στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν εκτεταμένες λιβαδικές εκτάσεις και η μετακινούμενη κτηνοτροφία αναπτύχθηκε κατά τη ρωμαϊκή περίοδο (146 - 330 μ.Χ.) και τον Μεσαίωνα (334 - 1453 μ.Χ.).

Ημιορεινό ορεινό ποιμενικό τοπίο και το αγρόκτημα Salaš Turček. Φωτογραφία από Martina Slámová

Η εκτροφή των προβάτων Merino στην Ισπανία είχε τη μεγαλύτερη έκταση κατά τα τέλη του Μεσαίωνα και τις αρχές της Νεότερης Εποχής (Μεσαίωνας: 410 - 1492 μ.Χ., Νεότερη Εποχή: 1492 - 1814). Στην Ουγγαρία, η μετακινούμενη κτηνοτροφία επεκτάθηκε τον 17ο αιώνα. Στη Γαλλία, η μετακίνηση των προβάτων έφτασε στο απόγειό της στις αρχές του 19ου αιώνα. Οι περίοδοι πώσης διέφεραν επίσης μεταξύ των χωρών όσον αφορά το χρόνο. Ωστόσο, η μείωση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας από το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα παρατηρείται σε όλες τις χώρες, παρά το πρόσφατο ενδιαφέρον για την άσκηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας σε ορισμένες χώρες. Οι λόγοι για όλες αυτές τις εξελίξεις είναι πολύπλοκοι και περιλαμβάνουν διαφορετικά ζητήματα όπως οι ευρείες κλίμακας αλλαγές στην εθνική, ευρωπαϊκή και ακόμη και παγκόσμια οικονομία, η τεχνολογική ανάπτυξη και οι κοινωνικές αλλαγές. Οι πολιτικές αποφάσεις σχετικά με τον τρόπο εκσυγχρονισμού της γεωργίας είναι επίσης σημαντικοί παράγοντες. Για παράδειγμα, η αύξηση της αποδοτικότητας της γεωργικής παραγωγής μέσω βοσκοτόπων υψηλότερης παραγωγικότητας και συμπυκνωμένων ζωοτροφών έχει μειώσει την εξάρτηση από τα εκτεταμένα λιβάδια. Οι ιδιαίτερα παραγωγικές φυλές μπορεί να μην είναι καν σε θέση να καλύψουν τις ανάγκες τους βόσκοντας αυτά τα λιβάδια.

Το χειμερινό αγρόκτημα. Φωτογραφία: Ράνια Δήμου

Λιβάδια στα βουνά. Φωτογραφία: Ράνια Δήμου

Τι μπορούμε να μάθουμε από την ιστορία?

Η ιστορία της μετακινούμενης κτηνοτροφίας διαφέρει από χώρα σε χώρα και η εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων για το τι μπορεί να μας διδάξει η ιστορία είναι δύσκολη. Ωστόσο, δύο τουλάχιστον απλά διδάγματα που αντλήθηκαν από την ιστορία μπορούν να είναι τα εξής: 1. Οι νόμοι μπορεί να υποστηρίξουν ή να παρεμποδίζουν τη μετακινούμενη κτηνοτροφία. Νόμοι όπως ο νόμος των Βησιγόθων (410 μ.Χ.) στην Ισπανία, που εγγυόταν την ελεύθερη διέλευση των κοπαδιών στους δημόσιους δρόμους, υποστήριξαν την αύξηση της μετακινούμενης κτηνοτροφίας. Στη Βόρεια Ιταλία, η κατάργηση του αρχαίου δικαιώματος της ελεύθερης βόσκησης ιδιωτικών αγρών μετά τη συγκομιδή το 1856 μ.Χ **αμφισβήτησε την μετακινούμενη κτηνοτροφία**. 2. Η αγροτική μετανάστευση προκαλεί έλλειψη επαγγελματιών. Η ιστορία δείχνει ότι, για παράδειγμα, τόσο η Ελλάδα όσο και η Ισπανία βίωσαν αγροτική μετανάστευση που είχε ως αποτέλεσμα την έλλειψη επαγγελματιών. Η μείωση του αριθμού των επαγγελματιών εξακολουθεί να αποτελεί μια από τις κύριες

προκλήσεις για την μετακίνηση σε όλες τις χώρες που περιλαμβάνονται στο έργο TRANSFARM. Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας οι επαγγελματίες της μετακινούμενης κτηνοτροφίας έχουν αναπτύξει εκτεταμένες γνώσεις σχετικά με τη χρήση των τοπικών και περιφερειακών πόρων. Έχουν επιδείξει μεγάλη δημιουργικότητα στη χρήση των φυσικών πόρων και στην ανάπτυξη των προϊόντων τους. Αυτή η δημιουργικότητα αντικατοπτρίζεται επίσης στις μελέτες περίπτωσης, για παράδειγμα, όσον αφορά την υποδοχή των επισκεπτών, το άμεσο μάρκετινγκ, τη χρήση ευκαιριών στη διαχείριση του τοπίου και την παροχή εκπαίδευσης σε αστικόπεριβάλλον. Για να αντιμετωπιστούν οι ισχυρές δυνάμεις που οδηγούν στη σημερινή παρακμή της μετακινούμενης κτηνοτροφίας, αυτή η δημιουργικότητα σε συνδυασμό με την κοινωνική και κυβερνητική υποστήριξη είναι ίσως το κλειδί.

Συνιστώμενη βιβλιογραφία

Bele, B., Nielsen, V.K.S., Orejas, A., Ron, J.A. 2021. Άυλη πολιτιστική κληρονομιά των μετακινούμενων κτηνοτροφικών τοπίων: ο ρόλος και οι αξίες τους - παραδείγματα από τη Νορβηγία, τη Γαλλία και την Ισπανία. Υπερεκμετάλλευση. Ανακοινώσεις από το συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Αρχαιολογίας Τοπίου, Newcastle upon Tyne, 2018.

Bindi, L. (επιμ.) 2022. Κοινότητες βόσκησης. Ποιμενική μετακίνηση και προστριβές στη βιοπολιτιστική κληρονομιά. DOI: doi.org/10.3167/9781800734753

Collis, J. R., Pearce, M., Nicolis, F. (eds.) 2016: Nicolis, Nicolas: Καλοκαιρινά αγροκτήματα: Uplands from Prehistory to the Present (Εποχιακή εκμετάλλευση των ορεινών περιοχών από την προϊστορία έως σήμερα).

Liechti, K., Biber, J. P. 2016: Pastoralism in Europe: characteristics and challenges of highland-lowland transhumance. Revue Scientifique et Technique-Office International des Epizooties 35-2. DOI: doi.org/10.20506/rst.35.2.2541

Oteros-Rozas, E., Ontillera-Sánchez, R., Sanosa, P., Gómez-Baggethun, E. Reyes-Garcia, V. González, J. A. 2013. Παραδοσιακή οικοκοινωνική γνώση μεταξύ μετακινούμενων κτηνοτρόφων στη μεσογειακή Ισπανία. Οικολογία & Κοινωνία 18-3. DOI: doi.org/10.5751/ES-05597-180333

